

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت دستگاه‌های اجرایی»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

لایحه حمایت قضایی و بیمه‌ای از مأموران یگان حفاظت دستگاه‌های اجرایی که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ایراداتی مواجه گردید. از این رو کمیسیون قضایی و حقوقی در مصوبه خود جهت رفع ایرادات شورای نگهبان، مصوبه سابق مجلس را اصلاح نموده است. در ادامه به بررسی مصوبه کمیسیون از حیث رفع ایراد شورای نگهبان پرداخته خواهد شد.

مخصوص سخن علمی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۲۸۴

شماره چاپ:

۱۷۴۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۱۰/۹

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

مطالعات حقوقی

بررسی مصوبه کمیسیون:

۱. ماده (۱)

در لایحه تقدیمی دولت، تنها مأموران یگان حفاظت محیط زیست و جنگل بانی، موضوع احکام حمایتی مندرج در متن ماده واحده قرار گرفته بودند با این حال در بررسی و تصویب متن لایحه در مجلس متن به نحوی اصلاح شد که شامل مأموران یگان‌های حفاظت کلیه دستگاه‌های اجرایی اعم از محیط زیست و منابع طبیعی بشود به این ترتیب دولت مکلف به اعمال حمایت از تعداد افراد بسیار بیشتری نسبت به موارد پیش بینی شده در متن لایحه می‌شد لذا شورای نگهبان این توسعه را به دلیل تحمیل بار مالی افزون بر متن لایحه به دولت، مغایر اصل ۷۵ قانون اساسی قلمداد کرده بود. اکنون در اصلاحات مصوب کمیسیون عملاً متن مصوبه به چارچوب متن لایحه از این حیث بازگشت داده شده است و بنابراین به نظر می‌رسد ایراد اصل ۷۵ نسبت به ماده اول مصوبه رفع شده باشد.

لازم به توجه است که با توجه به اصلاح انجام شده در ماده (۱) و بازگشت به لایحه دولت از حیث دستگاه‌های مشمول این طرح، به ناچار در ماده (۲) و تبصره «۱» این ماده و ماده (۳) و ماده (۴) چند مورد اصلاح عبارتی انجام شده است.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۴۹۱-۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۱۰/۱۴

همچنین شورای محترم نگهبان ماده (۱) مصوبه را از حیث تسری احکام قانون بکارگیری سلاح در موارد ضروری به اقدامات مأموران محیط زیست و منابع طبیعی که ممکن است منجر به قتل یا جرح شود را واجد ابهام دانسته است. با اصلاح عبارتی که در مصوبه کمیسیون صورت گرفته است به نظر می‌رسد ابهام مذکور مرتفع گردیده است.

از این رو استفاده از سلاح توسط مأموران مذکور که ضابط خاص محسوب می‌شوند صرفاً در موارد مجاز و مقرر در قانون مذکور با رعایت کلیه شرایط و قیود^۱ مذکور در این قانون امکانپذیر می‌باشد در این صورت مسئولیت‌های مدنی و کیفری نیز مطابق قانون مذکور محقق می‌گردد.

۲. ماده (۲)

در خصوص ماده (۲) و تبصره‌های آن نیز به جهت توسعه دستگاه‌های مشمول به نسبت لایحه، شورای محترم نگهبان ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی را مطرح نموده است. با عنایت به اصلاح به عمل آمده در ماده (۱) در خصوص محدود نمودن موارد به همان متن لایحه، لذا از این حیث ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی مرتفع به نظر می‌رسد.

البته در خصوص ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی نسبت به ماده (۲) و تبصره‌های آن این احتمال وجود دارد که علاوه بر ایراد مذکور، نسبت به توسعه مصادیق و تنوع بیمه‌ها و همچنین مشمولین بیمه‌ها نیز ایراد اصل (۷۵) مد نظر شورای محترم نگهبان بوده است که در اینصورت به نظر می‌رسد ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی در خصوص توسعه قلمرو حمایت بیمه‌ای نسبت به موارد مندرج در لایحه باقی باشد. در واقع الزام سازمان محیط زیست و جنگل‌بانی به پوشش بیمه‌ای یا جبران صدمات افرادی غیر از مأمورین یگان حفاظت خارج از متن لایحه می‌باشد و از این جهت ممکن است ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی متوجه این ماده و تبصره‌های آن باشد.

ضمناً بخش اخیر بند دوم ایراد شورای نگهبان در خصوص واجد ابهام بودن عبارات «همیاران طبیعت» «محافظان افتخاری» «داوطلبان مردمی» به دلیل حذف این عبارات از متن مصوبه و الحاق عبارت جایگزین مرتفع گردیده است.

-
- ۱- ماده (۲) این قانون مقرر می‌دارد: مأمورین مسلح موضوع این قانون باید شرایط زیر را داشته باشند:
    - ۱- سلامت جسمانی و روانی متناسب با مأموریت محوله.
    - ۲- داشتن آموزش‌های لازم در راستای مأموریت‌های محوله.
    - ۳- تسلط کامل در بکارگیری سلاحی که در اختیار آنها گذارده می‌شود.
    - ۴- آشنایی کامل به قانون و مقررات مربوط به بکارگیری سلاح.
  - همچنین ماده (۲) این قانون مقرر می‌دارد: مأمورین انتظامی در موارد زیر حق بکارگیری سلاح را دارند:
    - ۱- برای دفاع از خود در برابر کسی که با سلاح سرد یا گرم به آنان حمله نماید.
    - ۲- برای دفاع از خود در برابر یک یا چند نفر که بدون سلاح حمله می‌آورند ولی اوضاع و احوال طوری باشد که بدون بکارگیری سلاح مدافعه شخصی امکان نداشته باشد.
    - ۳- در صورتی که مأمورین مذکور مشاهده کنند که یک یا چند نفر مورد حمله واقع شده و جان آنان در خطر است.
    - ۴- برای دستگیری سارق و قاطع‌الطریق و کسی که اقدام به ترور و یا تخریب و یا انفجار نموده و در حال فرار باشد.
    - ۵- در موردی که شخص بازداشت شده یا زندانی از بازداشتگاه یا زندان و یا در حال انتقال فرار نماید، از اقدامات دیگر برای دستگیری و یا توقیف‌وی استفاده کرده و ثمری نبخشیده باشد.
    - تبصره- آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارتخانه‌های کشور و دادگستری تهیه و پس از تصویب هیئت‌وزیران به اجرا گذاشته خواهد شد.
    - ۶- برای حفظ اماکن انتظامی (مقر نیروهای انتظامی از قبیل مرکز فرماندهی، ستاد، پاسگاه، پایگاه، انبار سلاح یا مهمات و مرکز آموزشی).
    - ۷- برای حفظ سلاحی که جهت انجام مأموریت در اختیار آنان می‌باشد.
    - ۸- برای حفظ اماکن طبقه‌بندی شده بویژه اماکن حیاتی و حساس در مقابل هر گونه هجوم و حمله جهت ترور، تخریب، آتش‌سوزی، غارت اسناد و اموال، گروگان‌گیری و اشغال.
    - ۹- برای جلوگیری و مقابله با اشخاصی که از مرزهای غیر مجاز قصد ورود و یا خروج را داشته و به اخطار مأمورین مرزبانی توجه نمی‌نمایند.
    - ۱۰- برای حفظ تأسیسات، تجهیزات و اماکن نظامی و انتظامی و امنیتی.
  - تبصره ۱-** در موارد فوق در صورت اقتضای شرایط، اخطار قبلی الزامی است.
  - تبصره ۲-** نیروهای مسلح در مواردی که در چهارچوب بندهای مذکور مأموریت داشته باشند، مجاز به استفاده از سلاح می‌باشند.
  - تبصره ۳-** مأمورین مسلح در کلیه موارد مندرج در این قانون در صورتی مجازند از سلاح استفاده نمایند که اولاً "چاره‌ای جز بکارگیری سلاح نداشته باشند، ثانیاً در صورت امکان مراتب:
    - الف- تیر هوایی
    - ب - تیراندازی کمر به پائین
    - ج - تیراندازی کمر به بالا را رعایت نمایند.

جمع‌بندی

بنابر مراتب فوق، به نظر می‌رسد اصلاحات پیشنهادی کمیسیون، ایراد اصل (۷۵) قانون اساسی نسبت به ماده (۱) و ابهام این ماده را رفع نموده است. همچنین در خصوص ماده (۲) و تبصره‌های آن، به نظر می‌رسد ایراد اصل (۷۵) و ابهام تبصره «۲» این ماده مرتفع گردیده است. نکته دیگری که لازم است به آن اشاره شود لزوم تغییر عنوان مصوبه با توجه به محدود نمودن دستگاه‌های مشمول این مصوبه می‌باشد. در واقع عنوان مصوبه مطابق با مصوبه مجلس بوده است که با توجه به ایرادات شورای محترم نگهبان و اصلاحات کمیسیون لازم است با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس عنوان مصوبه متناسب با تغییرات ایجاد شده به همان عنوان مندرج در لایحه تغییر یابد.